

Nr 60

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i banklagstiftningen jämte motioner.

I en den 18 oktober 1968 dagtecknad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden och lagrådets protokoll föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse,
- 2) lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker,
- 3) lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 3 juni 1955 (nr 417) angående införande av nya lagen om sparbanker,
- 4) lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa,
- 5) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen,
- 6) lag angående ändrad lydelse av 33 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81) om skuldebrev.

I anledning av propositionen har väckts vissa motioner, vilka redovisas nedan (s. 37).

Svenska bankföreningen har till utskottet ingivit en skrivelse i ärendet.

Propositionen

Det *huvudsakliga innehållet* i propositionen är följande:

I propositionen föreslås en samordning av rörelsereglerna för affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor så att dessa bankinstitut får rätt att på likartade villkor driva alla inom bankväsendet förekommande rörelsegrenar. Samordningen innebär att rörelsereglerna för sparbanker och kreditkassor i allt väsentligt utformas efter mönster av affärsbankernas bestämmelser. Detta medför framför allt för sparbankerna en väsentligt vidgad rörelsefrihet. Propositionen innehåller också förslag till ändrade rörelseregler som syftar till att effektivisera bankinstitutens verksamhet.

Näringslivets kapitalförsörjning underlättas genom flera av de föreslagna åtgärderna. Bankinstituten skall sålunda — i motsats till vad nu gäller —

kunna medverka vid emission av aktier och förlagsbevis genom att i fast räkning ta över sådana värdepapper i och för placering på den allmänna marknaden. Bankinstituten får vidare vidgad rätt att lämna kredit utan säkerhet, blancokredit. Nuvarande generella blancokreditvolym för affärsbanker och sparbanker ökas kraftigt och kreditkassor får samma rätt att lämna sådan kredit. Förbudet att i bank belåna aktie eller förlagsbevis som getts ut av förvaltningsbolag mjukas såtillvida upp att börsnoterat värdepapper av detta slag får ligga som säkerhet för kredit.

Regleringen av bankinstituts skyldighet att till insättarnas skydd hålla ett med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräckligt eget kapital föreslås ske efter andra principer än dem som nu gäller. Bestämmelserna utformas som placeringsregler differentierade efter placeringarnas art. Bankinstitutens tillgångar delas in i fyra riskgrader. Den lägsta riskgraden omfattar placeringar med ingen eller ringa förlustrisk medan i den högsta riskgraden ingår de mest riskbetonade tillgångarna. Placeringar i den lägsta riskgraden föreslås helt fria från krav på täckning med eget kapital. Tillgångar i övriga riskgrader föreslås täckta med 1 %, 4 % resp. 8 % eget kapital. Det samlade kravet på eget kapital erhålls genom addering av kapitalkraven i de olika riskgraderna. De nya reglerna innebär sänkta kapitalkrav för affärsbankerna. För några sparbanker och centralkassor skärps däremot kravet på eget kapital.

När det gäller kravet på bankinstituten att hålla en tillfredsställande betalningsberedskap utformas de enhetliga reglerna efter det system som nu tillämpas för affärsbanker och centralkassor. Bankinstitut skall sålunda först och främst alltid hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv. Utöver detta kvalitativa krav ställs ett kvantitativt krav upp. Detta krav differentieras inte som nu efter inlåningens formella uppsägningstid utan bestäms schablonmässigt till 10 % av all inlåning.

I fråga om inlåningen föreslås att nuvarande bestämmelser om individuellt insättningsmaximum för vissa inlåningsräkningar och om uppsägningstid för uttag avvecklas. Detsamma gäller de bestämmelser som anger vilka inlåningsräkningar som får begagnas. Innebörden av dessa förslag är att bankinstituten själva får avgöra i vad mån de vill ställa upp några regler för sin inlåningsverksamhet i dessa hänseenden. Även de bestämmelser som nu begränsar valmöjligheterna beträffande kreditgivningsformer skall slopas. Detta får betydelse framför allt för sparbankerna som framdeles kan bevilja växelkredit och ge bankgarantier.

Bankinstituten får enligt propositionen rätt att — i motsats till vad nu gäller — själva avgöra sitt kontorsnäts utbredning. Nuvarande offentliga etableringskontroll över filialbildning avvecklas sålunda. Bankinstituten åläggs emellertid att innan bankkontor öppnas inhämta yttrande från en rådgivande nämnd med representanter för bl. a. bankinspektionen och bank-

institut. Nämnden skall verka för en ändamålsenlig struktur av bankinstitutens kontorsnät.

För jordbrukskasserörelsen föreslås ändringar i fråga om medlemsintagningen och rätten att ge kredit till andra än medlemmar. Ändringarna avser att — inom ramen för rörelsens huvudsakliga ändamål att tillgodose jordbrukets kreditbehov — ge rörelsen ökad frihet att vända sig till andra kategorier än jordbrukare.

Den nya lagstiftningen föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 1969.

I propositionen redogörs i en inledning (s. 37—39) för det material som ligger till grund för propositionen. Därefter behandlas i skilda avsnitt följande ämnen (sidhänvisning inom parentes avser departementschefens yttrande i ämnet):

allmänna synpunkter på gränsdragningen mellan bankinstitut, s. 40 (56)—67,

medlemskap i jordbrukskasserörelsen, s. 68 (77)—80,

bankinstitutens rätt att förvärva egendom, s. 81 (89)—94,

kapitaltäckningsbestämmelser, s. 95 (132)—153,

kassareservskyldigheten, s. 154 (164)—169,

kreditgivningen, s. 170 (192)—200,

inlåning, s. 201 (207)—211,

kontorsetablering, s. 212 (220)—223.

I specialmotivering till lagförslagen (s. 224—268) presenteras därutöver reformförslag rörande

rätt för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank vid beteckning av rörelsen (s. 225),

höjning av maximiantalet ledamöter i affärsbanks styrelse (s. 238),

höjning av maximiantalet huvudmän i sparbank (s. 243),

slopande av sparbanks rätt till andel i avkastningen från sparbankernas säkerhetskassa (s. 256).

Lagrådets utlåtande och Kungl. Maj:ts ställningstagande till lagrådets förslag redovisas slutligen (s. 356—359).

De vid propositionen fogade *lagförslagen* har följande lydelse:

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse**

Härigenom förordnas, *dels* att 69 § lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 2, 54—63, 67, 68, 70, 71, 74, 99, 186 och 189 §§ lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

2 §.

Annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag får ej i sin firma använda ordet bank. Ej heller får i övrigt vid beteckning av affärsrörelse ordet bank begagnas av annan än de nu nämnda förelagen och jordbrukets kreditkassor.

Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

54 §.

Bankaktiebolag får ej för egen räkning driva handel med eller, med de undantag som angivas i 55 och 56 §§, förvärva annat än guld, mynt, växlar, checkar, anvisningar, obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar utom sådana som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (*förlagsbevis*).

55 §.

Bankaktiebolag får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,

2. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1 angivna ändamålet, och förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag,

3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som bankbolaget äger, eller till lokaler, som bolaget i övrigt innehar,

4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken,

5. efter tillstånd av Konungen, aktie i annat bankaktiebolag, i utländskt bankföretag och i svenskt aktiebolag eller utländskt företag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av bolag eller företag som nu nämnts.

Bankbolag som medverkar vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden får förvärva aktie eller förlagsbevis som ingår i emissionen. Sådan aktie eller sådant förlagsbevis skall bolaget dock avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten förlänga denna frist.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1967:341 och av 186 § se 1967:541.

56 §.

För att skydda fordran får bankaktiebolag *dels* på offentlig auktion eller fondbörs eller i den ordning som anges i 96 a § utsökningslagen köpa egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen *dels*, om det är uppenbart att bankbolaget annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom. Vad nu sagts gäller ej egen aktie. Utgöres köpt eller övertagen egendom av fastighet, gruva, fabrik eller annan liknande anläggning eller fartyg, får bankbolag i utbyte mot sådan egendom med tillhörande lös egendom förvärva aktie i bolag, som bildats för förvaltning av egendomen eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet, eller förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag. Bankbolag får därjämte förvärva aktie i bolag, i vilket bankbolaget enligt detta stycke förut förvärvat aktie, om uppenbar fara är att bankbolaget annars skulle lida förlust.

Har bankbolag enligt första stycket förvärvat aktie i bolag eller av aktiebolag utfärdat förlagsbevis, får bankbolaget, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på annat aktiebolag, byta ut aktien eller förlagsbeviset mot aktie i det andra aktiebolaget eller förlagsbevis som utfärdats av detta bolag.

Egendom, som bankbolag förvärvat enligt första eller andra stycket, skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget.

Förvärv enligt denna paragraf skall ofördröjligen anmälas hos tillsynsmyndigheten.

57 §.

Bankaktiebolag skall till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Detta bestämmes i förhållande till bankbolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget ingått (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

- A. 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
 2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,
 3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, postbanken, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
 4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under A 1—3,
 5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1—4,
- B. 1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2,
 2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 svarar,
 3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomt rätt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade

värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten, eller

fordran med förmånsrätt på grund av lagen den 16 december 1966 (nr 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida förmånsrätten får göras gällande på bankbolagets föranstaltande,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1—3,

- C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av

inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträten,

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller

borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugofemtusen kronor,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som anges under C 1,

- D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, som angivas under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall bankbolag vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som angivas under B,
fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och
åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av bankbolaget, intill ett belopp motsvarande bolagets aktiekapital. I fråga om förlagskapital, som långivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttagas att med bolagets kapital får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av bolagets aktiekapital.

Från bankbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har bankbolag väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för

att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankbolagets eget kapital avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som bankbolaget bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

58 §.

Bankaktiebolag skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kunna förvandlas i penningar och skall tillsammans med ineliggande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av bankbolagets samtliga förbindelser med undantag av förlagslån, lån mot in-teckning i egen fastighet, lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente och garantiförbindelser. Nedgår kassareserven tillfälligt under föreskrivet belopp, skall den snarast ökas till detta.

Är tillgång som angives i andra stycket pantsatt, får den ej inräknas i kassareserven. Utgör tillgången säkerhet för avtalad kredit som bankbolaget ej begagnat till fullo, får den ändå beräknas till det belopp, som bolaget enligt avtalet har rätt att ytterligare erhålla vid anfordran.

59 §.

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tre procent av summan av bankaktiebolags eget kapital och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 57 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. samfällighet som avses i lagen den 16 december 1966 (nr 700) om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida krediten ej överstiger belopp för vilket förmånsrätt åtnjutes på grund av lagen om förmånsrätt för fordringar enligt nämnda lag och förmånsrätten får göras gällande på bankbolagets föranstaltande,

3. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag.

Bestämmelsen i 49 § om förbud för bankbolag att som pant mottaga egen aktie äger motsvarande tillämpning på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

60 §.

Bankaktiebolag skall ägna särskild uppmärksamhet åt att kredit i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för bankbolagets säkerhet, icke lämnas

till samma låntagare eller till låntagare, som äro förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som äro förenade i sådan gemenskap som nu sagts.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på borgen och annan garanti-förbindelse till bankbolaget.

61 §.

Till verkställande direktör i bankaktiebolag, dennes ställföreträdare eller annan, som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande ärenden, eller till den som är gift med sådan person får bankbolaget lämna kredit endast

1. mot säkerhet av borgen eller garanti av staten eller kommun eller av samfällighet, kassa, inrättning eller bolag eller annan sammanslutning, som avses i 57 § första stycket A 2 eller 3,

2. mot säkerhet av fordran eller värdehandling som avses i 57 § första stycket A eller B, dock att inteckning skall ligga inom sextio procent av det uppskattade värdet av den intecknade egendomen,

3. intill ett belopp av femtiotusen kronor, mot annan pantsäkerhet.

Ledamot av bankbolags styrelse eller styrelsesuppleant, som ej erhållit uppdrag som avses i första stycket, eller den som är gift med sådan person får beviljas kredit endast mot säkerhet av sådan borgen eller garanti som avses i första stycket 1, mot säkerhet av pant eller genom diskontering av växel, som är grundad på verklig handelsaffär.

Bankbolag får ej lämna kredit till revisor i bolaget eller revisorssuppleant eller till den som är gift med sådan person.

Bankbolag får ej heller lämna kredit mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis, som utfärdats av någon som avses i första eller tredje stycket, eller mot växel, för vilken denne är betalningsskyldig.

Första—fjärde styckena äga motsvarande tillämpning på bolag, förening eller annan sammanslutning, vari person som avses i första—tredje styckena eller sådan persons make i egenskap av delägare eller medlem har ett väsentligt ekonomiskt intresse, om ej annat följer av vad som föreskrives nedan i denna paragraf.

Sammanslutning, i vilken sådan person som avses i första stycket såsom delägare eller medlem har väsentligt ekonomiskt intresse, får ej beviljas kredit som angives i första stycket 3.

Utan hinder av bestämmelsen i femte stycket får bankbolag lämna sådan sammanslutning som avses i sjätte stycket kredit genom diskontering av växel, som är grundad på verklig handelsaffär, och bevilja kredit mot växel, som nu nämnts och för vilken sammanslutningen är betalningsskyldig.

62 §.

Bestämmelserna om kredit i 59—61 §§ äga motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som bankaktiebolag ikläder sig.

63 §.

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall bankaktiebolag förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får bankbolag

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bolagets eget kapital och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för bankbolagets förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Bankbolaget skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån.

67 §.

Motbok eller annat bevis, som bankaktiebolag utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos bolaget.

Bankbolag får ej träffa förbehåll om rätt för bolaget att återropa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälla särskilda bestämmelser.

68 §.

Innan bankaktiebolag inrättar bankkontor, skall bankbolaget inhämta yttrande från nämnden för bankkontorsetablering.

Inrättas bankkontor, skall det omedelbart anmälas hos tillsynsmyndigheten.

Bankbolag skall bidra till kostnaden för nämndens verksamhet enligt föreskrifter som meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

70 §.

Omyndig äger utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos bankaktiebolag efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får bankbolaget ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och företett bevis på detta, äger den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos bolaget.

Medel som förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, tagas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som sätts in eller stå inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd icke utnyttjats.

71 §.

För bankaktiebolag skall finnas en styrelse bestående av minst fem och högst aderton ledamöter.

Styrelsen skall — — — är stadgat.

74 §.

Styrelsen skall — — — verkställande direktör.

Styrelsen må jämväl — — — egen prövning.

Angående den — — — myndigheten därom.

Uppdrag som — — — varje slag.

Styrelsen må icke — — — annan bankrörelse;

2. förvärv eller avyttring av fastighet, avsedd för bankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov;

3. beviljande av kredit till person, som avses i 61 § första eller andra stycket, eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller såsom delägare eller medlem äger ett väsentligt ekonomiskt intresse; styrelsen dock obetaget att för person eller sammanslutning, som nu nämnts, fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit må beviljas vederbörande i och för en av honom idkad rörelse;

4. förvärv av — — — eller pantsatt;

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, där så påkallas av allmän ränteförändring, må utan styrelsens hörande meddelas för tiden intill nästkommande styrelsesammanträde.

I denna — — — ikläder sig.

99 §.

Det åligger — — — nämnda redovisningshandlingar.

Minst en — — — bankbolagets medel;

granska av styrelsen vidtagna åtgärder i fråga om förvaltning och avyttring av jämlikt 56 § inköpt eller övertagen egendom;

taga del av de — — — större betydelse.

I övrigt — — — vara erforderliga.

186 §.

Med dagsböter — — — eller 49 §;

2. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att verkställa påskrift å aktiebrev enligt 37 §, 44 § 2 mom. fjärde stycket, 45 § sista stycket, 46 § 2 mom. andra stycket eller 140 § andra stycket.

189 §.

Bildas bankaktiebolag — — — skäligt värde.

5. Har bankbolag övertagit annat bankbolags rörelse och finnes bland sistnämnda bolags tillgångar egendom, varmed bankbolag ej må driva handel för egen räkning, må den egendom, även om sådant fall ej är för handen, som i 55 eller 56 § omförmäles, förvärfvas av det övertagande bolaget. Egendom, som bankbolaget på detta sätt förvärvat, skall, i den mån egendomen ej jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas må av bolaget behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan ägarum utan förlust för bolaget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Skyldighet att inhämta yttrande enligt 68 § första stycket föreligger icke för bankaktiebolag, som efter lagens ikraftträdande utnyttjar med stöd av äldre bestämmelser meddelat tillstånd att inrätta kontor.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

Härigenom förordnas, *dels* att 11, 16, 18, 19, 22—35, 39, 40, 43, 48, 58, 60, 67, 81, 83, 92 och 96 §§ lagen den 3 juni 1955 om sparbanker¹ skall er- hålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 35 a—c §§, av nedan angiven lydelse.

11 §.

I sparbank — — — denna lag.

Huvudmännen skola vara minst tjugu och högst sextio, dock att tillsyns- myndigheten må, om särskilda förhållanden föranleda därtill, medgiva att antalet sättes högre än sextio.

16 §.

Då det — — — eller andra.

För att — — — vara avskrivna.

Garantifond må återbetalas, i den mån sparbankens återstående fonder, inbegripet förlagskapital enligt vad därom stadgas i 26 §, äro tillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt nämnda lagrum. I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad i sådant hänseende blivit utfäst vid garantifondens bildande.

18 §.

Är i reglementet förbehåll gjort om återbäring av grundfond eller del där- av, må sådan återbäring ej äga rum annat än i den mån reservfonden upp- går till belopp, som motsvarar tio gånger grundfonden; ej heller må åter- bäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, ej återbetalts eller om genom återbäringen sparbanken ej skulle kunna uppfylla i 26 § föreskrivet krav på egna fonder.

19 §.

Utfäst ränta å garantifond eller grundfond skall icke utbetalas, om till följd därav vinsten å rörelsen icke skulle förslå till att uppbringa grundfond eller garantifond till i 17 § första stycket angivet belopp. Ränta å garanti- fond skall ej heller utbetalas, om genom utbetalningen sådan förlust skulle uppkomma å rörelsen, att sparbanken ej skulle kunna uppfylla i 26 § före- skrivet krav på egna fonder. Grundförlust skall ej i något fall utbetalas om till följd därav förlust skulle uppkomma.

¹ Senaste lydelse av 11, 81, 83, 92 och 96 §§ se 1962:234, av 16 § se 1967:62 samt av 48 § se 1967:542.

22 §.

Sparbanks rörelse skall avse företrädesvis sparbankens verksamhetsområde.

23 §.

Sparbank får ej för egen räkning driva handel med eller, med de undantag som angivas i 24 och 25 §§, förvärva annat än guld, mynt, växlar, checkar, anvisningar, obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar utom sådana som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis).

24 §.

Sparbank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1 angivna ändamålet, och förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger, eller till lokaler, som sparbanken i övrigt innehar,
4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i sparbanken.

Ärende om förvärv enligt första stycket av fast egendom, tomträtt eller aktie avgöres av huvudmännen, om ej annat följer av sparbankens reglemente. Detsamma gäller ärende om förbättring av byggnad i vilken sparbankens lokaler äro eller avses bliva inrymda.

Sparbank får till belopp, som vid varje tidpunkt sammanlagt svarar mot högst tio procent av sparbankens egna fonder, förvärva andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant bolag, som med Konungens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, eller garantifondbevis eller förlagsbevis, som utfärdats av föreningen eller bolaget, eller i övrigt tillskjuta medel till föreningen eller bolaget.

Utöver vad som följer av tredje stycket får sparbank efter tillstånd av tillsynsmyndigheten tillskjuta medel till förening eller aktiebolag som avses i nämnda stycke, om det tillskjutna kapitalet icke kan grunda upplåningsrätt eller täcka krav på eget kapital hos föreningen, bolaget eller annorstädes.

Sparbank som medverkar vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden får efter tillstånd av tillsynsmyndigheten förvärva aktie eller förlagsbevis som ingår i emissionen. Sådan aktie eller sådant förlagsbevis skall sparbanken avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten förlänga denna frist.

25 §.

För att skydda fordran får sparbank *dels* på offentlig auktion eller fondbörs eller i den ordning som angives i 96 a § utskötningslagen köpa egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen *dels*, om det är uppenbart att sparbanken annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom. Bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken får dock förvärvas

endast om förutsättningar för återbetalning av fond föreligga enligt 16 eller 18 §.

Egendom, som sparbank förvärvat enligt första stycket, skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för sparbanken.

Förvärv enligt denna paragraf skall ofördröjligen anmälas hos tillsynsmyndigheten.

26 §.

Sparbank skall till insättarnas skydd ha egna fonder till visst lägsta belopp. Detta bestämmes i förhållande till sparbankens tillgångar och till garantiförbindelser som sparbanken ingått (placeringar). Vid beräkningen av kravet på egna fonder indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

- A. 1. ineliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
 2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,
 3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, postbanken, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
 4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under A 1—3,
 5. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1—4,
- B. 1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2,
 2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 svarar,
 3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av
 - värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2,
 - inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten, eller
 - fordran med förmånsrätt på grund av lagen den 16 december 1966 (nr 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida förmånsrätten får göras gällande på sparbankens föranstaltande,
 4. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1—3,
- C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av
 - inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och ethundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträthen,

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller

borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugufemtusen kronor,

2. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som angives under C 1,

- D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från sparbankens egna fonder.

För placeringar, som angivas under A, fordras ej egna fonder. I övrigt skall sparbank vid varje tidpunkt ha egna fonder till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som angivas under B,
fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och
åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med egna fonder avses grundfond, reservfond och garantifond. Med egna fonder får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av sparbanken, intill ett belopp motsvarande sparbankens reservfond. I fråga om förlagskapital, som långivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttagas att med sparbankens fonder får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av reservfonden.

Från sparbankens egna fonder skall avräknas det bokförda värdet av vad sparbanken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har sparbank väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från sparbankens egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot sparbankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som sparbanken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Sparbank, som på grund av avtal enligt 79 § skall uppbära blivande överskott vid annan sparbanks likvidation, får vid bestämmande av kravet på egna fonder under tiden för likvidationen taga överskottet i beräkning intill belopp och på villkor som tillsynsmyndigheten fastställer.

27 §.

Sparbank skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kunna förvandlas i penningar och skall tillsammans med inneliggande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av sparbankens samtliga förbindelser med undantag av förlagslån, lån mot inteckning i egen fastighet, lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente och garantiförbindelser. Nedgår kassareserven tillfälligt under föreskrivet belopp, skall den snarast ökas till detta.

Är tillgång som angives i andra stycket pantsatt, får den ej inräknas i kassareserven. Utgör tillgången säkerhet för avtalad kredit som sparbanken ej begagnat till fullo, får den ändå beräknas till det belopp, som sparbanken enligt avtalet har rätt att ytterligare erhålla vid anfordran.

28 §.

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tre procent av summan av sparbanks fonder och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 26 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. samfällighet som avses i lagen den 16 december 1966 (nr 700) om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida krediten ej överstiger belopp för vilket förmånsrätt åtnjutes på grund av lagen om förmånsrätt för fordringar enligt nämnda lag och förmånsrätten får göras gällande på sparbankens föranstaltande,

3. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Sparbank får ej som pant mottaga förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och ej heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

29 §.

Sparbank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att kredit i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för sparbankens säkerhet, icke lämnas till samma låntagare eller till låntagare, som äro förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som äro förenade i sådan gemenskap som nu sagts.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på borgen och annan garantiförbindelse till sparbanken.

30 §.

Till den som ensam eller i förening med annan får avgöra på sparbankens styrelse ankommande ärenden eller till den som är gift med sådan person får sparbanken lämna kredit endast

1. mot säkerhet av borgen eller garanti av staten eller kommun eller av samfällighet, kassa, inrättning eller bolag eller annan sammanslutning, som avses i 26 § första stycket A 2 eller 3,

2. mot säkerhet av fordran eller värdehandling som avses i 26 § första stycket A eller B, dock att inteckning skall ligga inom sextio procent av det uppskattade värdet av den intecknade egendomen,

3. intill ett belopp av femtiotusen kronor, mot annan pantsäkerhet.

Ledamot av sparbanks styrelse eller styrelsesuppleant, som ej erhållit uppdrag som avses i första stycket, eller den som är gift med sådan person får beviljas kredit endast mot säkerhet av sådan borgen eller garanti som avses i första stycket 1 eller mot säkerhet av pant.

Sparbank får ej lämna kredit till revisor i sparbanken eller revisorssuppleant eller till den som är gift med sådan person.

Sparbank får ej heller lämna kredit mot säkerhet av borgen eller ford-ringsbevis, som utfärdats av någon som avses i första—tredje styckena, eller mot växel, för vilken denne är betalningsskyldig.

Första—fjärde styckena äga motsvarande tillämpning på bolag, förening eller annan sammanslutning, vari person som avses i första—tredje styckena eller sådan persons make i egenskap av delägare eller medlem har ett väsentligt ekonomiskt intresse, om ej annat följer av vad som föreskrives nedan i denna paragraf.

Sammanslutning, i vilken sådan person som avses i första stycket såsom delägare eller medlem har väsentligt ekonomiskt intresse, får ej beviljas kredit som anges i första stycket 3.

Utan hinder av bestämmelsen i femte stycket får sparbank lämna sammanslutning, i vilken sådan person som avses i första eller andra stycket i egenskap av delägare eller medlem har väsentligt ekonomiskt intresse, kredit genom diskontering av växel, som är grundad på verklig handelsaffär, och bevilja kredit mot växel, som nu nämnts och för vilken sammanslutningen är betalningsskyldig.

31 §.

Bestämmelserna om kredit i 28—30 §§ äga motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som sparbank ikläder sig.

32 §.

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall sparbank förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får sparbank

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugufem procent av summan av sparbankens fonder och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för sparbankens förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Sparbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet

försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån.

33 §.

Sparbank får ej vid avtal om kredit eller annars i sin rörelse förbehålla sig andel i vinst på affär, som sparbanken själv icke äger avsluta.

Ej heller får sparbank, där ej är fråga om utdelning på aktier eller vad i övrigt kan tillkomma sparbanken som ägare av aktier, på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet, som sparbanken själv icke får driva.

34 §.

Vid beviljande av kredit får sparbank icke göra förbehåll om att kreditbeloppet eller del av detta skall sättas in hos sparbanken för längre tid än sex månader eller på längre tids uppsägning än sex månader.

35 §.

Sparbank får ej utfärda tryckta eller graverade, till innehavaren eller till viss man eller order ställda förbindelser eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser. Vad nu sagts gäller dock ej räntebärande förlagsbevis, som lyder på minst etthundra kronor.

Sparmärken för användning vid inlåning inom skolsparrörelsen får sparbank utfärda endast om åtgärder vidtagits för kontroll över utelöpande märken.

35 a §.

Motbok eller annat bevis, som sparbank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos sparbanken.

Sparbank får ej träffa förbehåll om rätt för sparbanken att återopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälla särskilda bestämmelser.

35 b §.

Innan sparbank inrättar bankkontor, skall sparbanken inhämta yttrande från nämnden för bankkontorsetablering.

Inrättas bankkontor, skall det omedelbart anmälas hos tillsynsmyndigheten.

Sparbank skall bidra till kostnaden för nämndens verksamhet enligt föreskrifter som meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

35 c §.

Omyndig äger utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos sparbank efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får sparbanken ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och företett bevis på detta, äger den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på

insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos sparbanken.

Medel, som förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken, får, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, tagas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare eller god man äga på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som sätts in eller stå inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd icke utnyttjats.

39 §.

Styrelsen får, om reglementet medgiver det, uppdraga åt styrelseledamot eller annan att ensam eller i förening med annan avgöra ärenden av beskaffenhet att annars ankomma på styrelsens egen prövning.

Om den befogenhet, som skall tillkomma person som avses i första stycket, åligger det styrelsen att meddela föreskrifter i en för ett år i sänder fastställd instruktion. Avser uppdraget beviljande av kredit, skola grunderna för kreditgivningen fastställas. Styrelsen skall, så snart det kan ske, till tillsynsmyndigheten insända avskrift av instruktionen och underrätta myndigheten om de ändringar som vidtagas i instruktionen.

Uppdrag enligt första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av uppdrag får styrelsen själv avgöra ärende av varje slag.

Styrelsen får ej uppdraga åt enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärende, som avser

1. inrättande eller indragning av filial eller övertagande av annan bankrörelse,

2. förvärv eller avyttring av fastighet, som är avsedd för sparbankens inrymmande eller för att tillgodose därmed sammanhängande behov,

3. beviljande av kredit till person, som avses i 30 § första eller andra stycket, eller till bolag, förening eller annan sammanslutning, vari sådan person är styrelseledamot eller som delägare eller medlem har ett väsentligt ekonomiskt intresse; för kredit, som nu sägs, får dock styrelsen fastställa vissa gränser, inom vilka utan styrelsens beslut i varje särskilt fall kredit får beviljas i och för en av låntagaren idkad rörelse,

4. förvärv av aktie eller förlagsbevis i andra fall än då fråga är om aktie eller förlagsbevis, som är utmätt eller pantsatt för sparbankens fordran,

5. fastställande av allmänna räntesatser för in- och utlåning; dock att beslut, om det är påkallat av allmän ränteförändring, får utan styrelsens hörande meddelas för tiden till nästa styrelsesammanträde,

6. meddelande av bestämmelser om kassaverksamheten vid sparbanken eller om rörelsen i dess helhet vid filial och hur denna rörelse skall övervakas från huvudkontorets sida.

Bestämmelser om kredit skola gälla även i fråga om garantiförbindelse, som sparbank ikläder sig.

40 §.

Styrelseledamot eller den som erhållit uppdrag enligt 39 § må ej handlägga fråga rörande avtal mellan honom och sparbanken eller sådan fråga om avtal mellan sparbanken och tredje man, i vilken han äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot sparbankens. Ej heller må han deltaga

i beslut angående avtal mellan sparbanken och tredje man, som han ensam eller jämte annan äger företräda. Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande gåva från sparbanken, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten, den som fått uppdrag enligt 39 § eller tredje man.

43 §.

I förhållande till sparbanken åligger det styrelsen att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som meddelas i reglementet eller, beträffande frågor som falla inom huvudmännens befogenhet, av dessa. Detsamma skall gälla annan ställföreträdare för sparbanken samt den som erhållit uppdrag enligt 39 §; och äro dessa jämväl skyldiga hörsamma föreskrift som meddelas av styrelsen.

Föreskrift, vilken — — — sparbankens intressen.

Den som — — — å avtalet.

48 §.

Jämte vad i bokföringslagen är stadgat skall i fråga om sparbanks balansräkning gälla:

1. Tillgångar, avsedda till stadigvarande bruk för sparbanken, må ej i vidare mån än som betingas av förbättringar, som nedlagts å desamma, i balansräkningen för det år, varunder de förvärvats, upptagas till högre värde än som motsvarar kostnaderna för deras förvärvande och därefter till högre värde än det, vartill de varit uppförda i närmast föregående balansräkning. Är det verkliga värdet lägre än det belopp, vartill dylik tillgång sålunda upptagits, skall å tillgången årligen avskrivnas vad som motsvarar dess av ålder och nyttjande eller annan därmed jämförlig orsak uppkomna värdeminskning.

Utän hinder av vad nu sagts må fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, eller tomträtt till fastighet, avsedd för sådant ändamål, för täckande av förlust å sparbankens rörelse uppskrivas högst till det bestående värde, tillgången i fråga måste anses äga, såframt tillsynsmyndigheten medgivit uppskrivningen. I intet fall må dock uppskrivning ske över senast fastställda taxeringsvärdet å den fasta egendomen eller, vad gäller tomträtt, å byggnad eller byggnader, som utgöra tillbehör till tomträtten. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning å aktie, som omförmäles i 24 § första stycket 2.

2. Beträffande andra tillgångar än som nämnts under 1 gäller att de ej må upptagas över verkliga värdet. För fordran, som förfaller eller kan av sparbanken uppsägas till betalning först efter längre tid än ett år, må värdet icke sättas högre än att avkastning erhålles efter en räntefot som svarar mot det allmänna ränteläget. Närmare föreskrifter om värderingen av här avsedda fordringar meddelas årligen av tillsynsmyndigheten. Osäkra fordringar skola upptagas högst till det belopp, varmed de beräknas komma att inflyta. Värdelösa fordringar må icke upptagas såsom tillgång.

3. I stället för avskrivning å tillgångs värde må motsvarande belopp kunna uppföras å särskilt värdeminskningsskonto. Minskning av värdeminskningsskonto är medgiven, där avskrivning med samma belopp sker å motsvarande tillgång, så ock i den mån, enligt vad förut i denna paragraf är sagt, hinder ej möter för uppskrivning av tillgång samt minskning av värdeminskningsskonto sker i stället för sådan uppskrivning.

4. Avskrivning skall avse viss tillgång eller grupp av tillgångar av likartad beskaffenhet.

5. De belopp, till vilka sparbankens särskilda fonder uppgå, skola vart för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna. Benämningen fond må endast användas för grundfond, reservfond och garantifond.

6. Organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

7. Inom linjen skall anmärkas sammanlagda beloppet av sparbankens ansvarsförbindelser, i den mån de icke upptagits bland skulderna. Tillika skall inom linjen upptagas av sparbanken ställda panters sammanlagda bokförda värde. Inom linjen skola ock anmärkas de pensionsåtaganden, som ej upptagits bland skulderna. Ytterligare skall inom linjen uppföras ränta å garantifond eller grundfond, som till följd av reglerna i 19 § icke kunnat utbetalas.

Vad i — — — eller bilaga.

58 §.

Ansvarsfrihet må — — — röstat däremot.

Anställes ej — — — blivit beviljad.

Om ansvarsfrihet — — — nämnda handling.

Talan om skadestånd på grund av förvaltningsåtgärd, som någon vidtagit med stöd av uppdrag enligt 39 §, må ej väckas av sparbanken, sedan ett år förflutit från det förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår, under vilket åtgärden vidtagits, framlagts å sammanträde med huvudmännen, såframt icke förhållande föreligger varom stadgas i tredje stycket.

60 §.

Försättes sparbank — — — redovisningen avser.

Mot den som erhållit uppdrag enligt 39 § samt revisor äger konkursboet ock, där sparbanken försättes i konkurs på ansökan, vilken gjorts innan två år förflutit från det förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen framläggs å sammanträde med huvudmännen, föra sådan talan.

Talan, varom — — — talan förlorad.

67 §.

Då sparbanken — — — med huvudmännen.

Redovisningen skall — — — redovisningen omfattar.

I fråga om styrelsens redovisning, om revisorernas granskning och revisionsberättelsen, om handlingars framläggande å sammanträde med huvudmännen, om behandlingen av frågan om ansvarsfrihet samt om anställande av talan mot styrelseledamot eller den som erhållit uppdrag enligt 39 § skall i tillämpliga delar gälla vad i denna lag förut rörande dessa ämnen föreskrivits.

81 §.

Om sparbanks — — — med straff.

Där sparbank — — — sådan talan.

Tillsynsmyndigheten skall — — — utfärda instruktion.

Tillsynsmyndigheten äger — — — denna lag.

Då tillsynsmyndigheten i anledning av att sparbank icke kan uppfylla i 26 § föreskrivet krav på egna fonder förelägger sparbankens styrelse att

vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks — — — i likvidation.

83 §.

Sparbanks styrelse — — — av myndigheten;

att, då anledning yppas till antagande, att sparbanken gjort sådana förluster att sparbanken icke kan uppfylla i 26 § föreskrivet krav på egna fonder, ofördröjligen upprätta särskild balansräkning enligt 48 § för utvisande av sparbankens ställning samt att, därest balansräkningen bekräftar antagandet i fråga, ofördröjligen avsända meddelande härom till tillsynsmyndigheten; samt

att dels — — — och ställning.

92 §.

Har huvudman, styrelseledamot, den som erhållit uppdrag enligt 39 §, revisor, likvidator, likvidationsrevisor eller ombud, som avses i 82 § 1 mom., vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat sparbanken skada, är han pliktig att till sparbanken utgiva ersättning för skadan.

Har huvudman — — — för skadan.

Där medhjälpare, — — — för skadan.

96 §.

Med dagsböter — — — efterätter bestämmelserna i nämnda lagrum;
4. den, som bryter mot vad som är stadgat i 2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

I fråga om krav på egna fonder och om skyldighet att hålla kassareserv får sparbank tillämpa äldre bestämmelser till utgången av år 1973.

Vid bokslut, som sker för tidigare år än 1974, får obligation, som avses i 48 § första stycket 1 i dess äldre lydelse och som förvärvats före den 1 januari 1969, värderas enligt äldre bestämmelser. Detsamma gäller fordran på grund av lån, som avses i 48 § första stycket 2 i dess äldre lydelse och som beviljats före nyssnämnda tidpunkt.

Skyldighet att inhämta yttrande enligt 35 b § första stycket föreligger icke för sparbank, som efter lagens ikraftträdande utnyttjar med stöd av äldre bestämmelser meddelat tillstånd att inrätta kontor.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 6 § lagen den 3 juni 1955 (nr 417) angående
införande av nya lagen om sparbanker

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 3 juni 1955 angående införande av nya lagen om sparbanker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

I fråga — — — — — annan bidragstecknare.

7. I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som sedan den 1 januari 1941 inneslå å räkning hos sparbank utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, såframt ej överförmyndaren annorlunda förordnar, vid tillämpning av vad i 24 § nya lagen stadgas så anses som om förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken gjorts, att de må uttagas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som sedermera insatts eller framdeles insätts å räkningen, samt ränta som lagts eller lägges till kapitalet.

7. I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som sedan den 1 januari 1941 inneslå å räkning hos sparbank utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, såframt ej överförmyndaren annorlunda förordnar, vid tillämpning av vad i 35 c § nya lagen stadgas så anses som om förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken gjorts, att de må uttagas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som sedermera insatts eller framdeles insätts å räkningen, samt ränta som lagts eller lägges till kapitalet.

8. Har sparbank — — — — — år 1965.

9. Utan hinder av vad i 28 § *fjärde stycket* nya lagen stadgas beträffande säkerhet för lån, må egendom, som innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken genom att registrering skett ställts som säkerhet för lån, alltjämt godtagas som sådan under lånets fortsatta löptid.

9. Utan hinder av vad i 28 § *andra och tredje styckena* nya lagen stadgas beträffande säkerhet för lån, må egendom, som innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken genom att registrering skett ställts som säkerhet för lån, alltjämt godtagas som sådan under lånets fortsatta löptid.

10. De styrelseledamöter — — — å likvidationen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

¹ Senaste lydelse av 6 § se 1965:222.

Förslag
till
Lag
angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas
säkerhetskassa

Härigenom förordnas, att 2, 3 och 6 §§ lagen den 15 juni 1934 om sparbankernas säkerhetskassa¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Såsom bidrag — — — — — kalenderår förvaltade.

Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande jämväl grundfond, antingen äro eller genom bidragets erläggande skulle bliva otillräckliga för *iakttagandet av det förhållande, som jämlikt 27 § lagen om sparbanker skall förefinnas mellan sparbankens inlåning och dess fonder.*

Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande jämväl grundfond, antingen äro eller genom bidragets erläggande skulle bliva otillräckliga för *uppfyllande av kravet på egna fonder jämlikt 26 § lagen om sparbanker.*

3 §.

Uppgår kassans behållning till tjuugo miljoner kronor, skall hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna efter förhållandet mellan de bidrag varje sparbank sammanlagt inbetalat till kassan. Uppgår behållningen till ett belopp motsvarande en procent av de medel, som sparbankerna vid utgången av nästföregående kalenderår sammanlagt förvaltade, skall hela avkastningen efter samma grund utdelas. I övrigt äge sparbank, så länge kassan består, ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar.

Sparbank äger, så länge kassan består, ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar.

¹ Senaste lydelse av 2 och 6 §§ se 1955: 419

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Sparbanks rätt till *framtida utdelning eller till* kassans tillgångar vid dess upplösning må ej uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlätas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

Sparbanks rätt till kassans tillgångar vid dess upplösning må ej uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlätas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

6 §.

Kassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen äger bestämma, med anlitan­de av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster *nedgått under det i förhållande till sparbankens inlåning* enligt 27 § lagen om sparbanker *erforderliga beloppet*, ävensom åt sparbank, som eljest på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Kassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen äger bestämma, med anlitan­de av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster *blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder* enligt 26 § lagen om sparbanker, ävensom åt sparbank, som eljest på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag
till
Lag
angående ändring i lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om
jordbrukskasserörelsen

Härigenom förordnas, *dels* att 4, 5, 7, 12, 14, 22, 24, 30—42, 52, 56, 58, 62, 74 och 75 §§, 87 § 2 mom., 88 a § samt 91 och 96 §§ lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 42 a—d §§, av nedan angiven lydelse.

4 §.

Jordbrukskassas firma — — — »ek.för.».

Ej må — — — ordet jordbrukskreditkassa.

Om användning av ordet bank vid beteckning av kreditkassas rörelse är särskilt stadgat.

5 §.

Jordbrukskasserörelsen skall stå under tillsyn av bankinspektionen.

Kreditkassorna och riksorganisationen registreras hos tillsynsmyndigheten. Bestämmelserna om länsstyrelse i lagen den 1 juni 1951 (nr 308) om ekonomiska föreningar äga i fråga om jordbrukskasserörelsen motsvarande tillämpning på tillsynsmyndigheten. Anteckning i registret skall dock, såvitt angår kreditkassa, kungöras i allmänna tidningarna och i tidning, som är allmänt spridd inom kassans verksamhetsområde.

7 §.

Sedan beslut fattats att bilda jordbrukskassa och stadgar för kassan antagits, skall stadfästelse på dessa sökas hos tillsynsmyndigheten. I ärendet skall tillfälle beredas riksorganisationen och den centralkassa, vari jordbrukskassan skall bli medlem, att avgiva yttrande.

Finner tillsynsmyndigheten att stadgarna överensstämmer med denna lag samt lag och författning i övrigt ävensom att stadgarna innehålla föreskrifter som göra kassan ägnad att fullgöra sina uppgifter, skall tillsynsmyndigheten stadfästa stadgarna och godkänna kassan. Stadfästelse skall ock sökas på beslut om ändring i jordbrukskassas stadgar.

12 §.

Villkoren för inträde som medlem i jordbrukskassa fastställas av riksorganisationen.

14 §.²

Jordbrukskassa må — — — sina medlemmar.

¹ Senaste lydelse av 58 § se 1962:8 och av 87 § 2 mom. se 1967:543. 88 a § införd genom 1962:88.

² Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

22 §.

Till medlem i centralkassa må allenast antagas jordbrukskassa vars styrelse har sitt säte inom centralkassans verksamhetsområde, samt

bolag, förening eller annan sammanslutning, som har till huvudsaklig uppgift att ekonomiskt eller på annat sätt främja jordbruket, binäring därtill eller fisket eller intressen som äro gemensamma för utövare av sådana näringar.

Riksorganisationen äger — — — i centralkassa.

24 §.¹

Centralkassa må bereda kredit allenast åt medlemmar i kassan eller i ansluten jordbrukskassa samt åt bankaktiebolag, sparbank, postbanken, centralkassa eller annan allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av Konungen, kreditaktiebolag, försäkringsföretag med svensk koncession och utländskt bankföretag.

Kreditgivningen till — — — tillhörande säkerheter.

30 §.

Kreditkassa får låna ut pengar och anskaffa medel till utlåningen i den ordning denna lag föreskriver samt idka verksamhet som står i samband därmed.

Jordbrukskassa får ej för egen räkning låna in pengar från allmänheten.

Utan tillstånd av tillsynsmyndigheten får kreditkassa icke mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning. Tillstånd får meddelas endast om kassan med hänsyn till dess organisation och förvaringsanordningar samt fonder kan på ett betryggande sätt handha sådan verksamhet. När förutsättningar icke längre föreligga för tillstånd, får det återkallas.

I kreditkassas stadgar skall angivas vilken rörelse kassan får utöva.

31 §.

Kreditkassa får ej för egen räkning driva handel med eller, med de undantag som angivas i 32 och 33 §§, förvärva annat än guld, mynt, växlar, checkar, anvisningar, obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar utom förlagsbevis.

32 §.

Kreditkassa får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda kassan eller ansluten kassa lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,

2. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1 angivna ändamålet, och förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag,

3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som kassan äger, eller till lokaler, som kassan i övrigt innehar,

4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i kassan eller i ansluten kassa.

Ärende om förvärv enligt första stycket av fast egendom, tomträtt eller aktie avgöres av stämman, om ej annat följer av kreditkassans stadgar.

¹ Ändringen innebär bl. a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

Detsamma gäller ärende om förbättring av byggnad i vilken kassans eller ansluten kassas lokaler äro eller avses bliva inrymda.

Centralkassa får till belopp, som vid varje tidpunkt sammanlagt svarar mot högst tio procent av kassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital, förvärva andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant bolag, som tillgodoser för kreditkassor gemensamma intressen, eller garantifondbevis eller förlagsbevis, som utfärdats av föreningen eller bolaget, eller i övrigt tillskjuta medel till föreningen eller bolaget.

Utöver vad som följer av tredje stycket får centralkassa efter tillstånd av tillsynsmyndigheten tillskjuta medel till förening eller aktiebolag som avses i nämnda stycke, om det tillskjutna kapitalet icke kan grunda upplåningsrätt eller täcka krav på eget kapital hos föreningen, bolaget eller anorstädes.

Centralkassa som medverkar vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden får efter tillstånd av tillsynsmyndigheten förvärva aktie eller förlagsbevis som ingår i emissionen. Sådan aktie eller sådant förlagsbevis skall centralkassan avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten förlänga denna frist.

33 §.

För att skydda fordran får kreditkassa *dels* på offentlig auktion eller fondbörs eller i den ordning som anges i 96 a § utsökningslagen köpa egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen *dels*, om det är uppenbart att kassan annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom. Vad nu sagts gäller ej bevis om andel i eller tillskott till kreditkassan själv eller annan jordbrukets kreditkassa.

Egendom, som kreditkassa förvärvat enligt första stycket, skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för kassan.

Förvärv enligt denna paragraf skall ofördröjligen anmälas hos tillsynsmyndigheten.

34 §.

Centralkassa jämte anslutna jordbrukskassor skall till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Detta bestämmes för kassorna gemensamt i förhållande till deras tillgångar och av dem ingångna garantiförbindelser (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

- A. 1. ineliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,
3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, postbanken, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under A 1—3,

5. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under A 1—4,
- B.
1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2,
 2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 svarar,
 3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som angives under B 1 eller 2, inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomt-rätt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten, eller fordran med förmånsrätt på grund av lagen den 16 december 1966 (nr 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida förmånsrätten får göras gällande på kassans föranstaltande,
 4. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under B 1—3,
- C.
1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten, inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugofemtusen kronor,
 2. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som angives under C 1,
- D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.
- För placeringar, som angivas under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall centralkassa jämte anslutna jordbrukskassor vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt en procent av summan av placeringar, som angivas under B, fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.
- Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses insatskapital, reservfond, dispositionsfond och av stämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av centralkassan, intill ett belopp motsvarande det belopp vartill centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital uppgår. I fråga om förlagskapital, som långgivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttagas att med centralkassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av detta kapital.

Från centralkassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad de såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har centralkassa eller ansluten jordbrukskassa väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda någon av kassorna lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från det egna kapitalet avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot kassans innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som kreditkassa bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

35 §.

Centralkassa skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kunna förvandlas i pengar och skall tillsammans med inneliggande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av kassans samtliga förbindelser med undantag av förlagslån, lån mot inteckning i egen fastighet, lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente och garantiförbindelser. Nedgår kassareserven tillfälligt under föreskrivet belopp, skall den snarast ökas till detta.

Är tillgång som angives i andra stycket pantsatt, får den ej inräknas i kassareserven. Utgör tillgången säkerhet för avtalad kredit som centralkassan ej begagnat till fullo, får den ändå beräknas till det belopp, som kassan enligt avtalet har rätt att ytterligare erhålla vid anfordran.

36 §.

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tre procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 34 § första stycket A 2 eller 3, dock icke staten, samt utländskt bankföretag,

2. samfällighet som avses i lagen den 16 december 1966 (nr 700) om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida krediten ej överstiger belopp för

vilket förmånsrätt åtnjutes på grund av lagen om förmånsrätt för fordringar enligt nämnda lag och förmånsrätten får göras gällande på kreditkassans föranstaltande,

3. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Kredit utan säkerhet enligt första stycket beviljas av centralkassa eller, efter medgivande av denna, av ansluten jordbrukskassa.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Kreditkassa får ej som pant mottaga aktie i bolag, som har till uppgift att tillgodose för kreditkassor gemensamma intressen, eller förlagsbevis, som sådant bolag eller centralkassa utfärdat, och ej heller bevis om andel i eller tillskott till kreditkassan själv eller annan jordbrukets kreditkassa.

37 §.

Kreditkassa skall ägna särskild uppmärksamhet åt att kredit i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för kreditkassans säkerhet, icke lämnas till samma låntagare eller till låntagare, som äro förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som äro förenade i sådan gemenskap som nu sagts.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på borgen och annan garantiförbindelse till kreditkassan.

38 §.

Kreditkassa får ej utan tillstånd lämna kredit till ledamot av kassans styrelse, revisor i kassan eller suppleant för styrelseledamot eller revisor och ej heller till den som är anställd i kassan. Delsamma gäller kredit mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis, som utfärdats av sådan person.

Tillstånd enligt första stycket lämnas såvitt gäller centralkassa av riksgesamheten och såvitt gäller jordbrukskassa av centralkassan.

39 §.

Bestämmelserna om kredit i 36—38 §§ äga motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som kreditkassa ikläder sig.

40 §.

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall kreditkassa förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får

1. centralkassa bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. kreditkassa utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som tillsammans med belopp av här avsedd utlåning från övriga kreditkassor inom vederbörande centralkassas verksamhetsområde vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för kreditkassans förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts

säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Centralkassa skall enligt 17 § tredje stycket meddela de särskilda anvisningar som fordras för tillämpningen av bestämmelserna i andra stycket 2 och tredje stycket första punkten.

Kreditkassa skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån.

41 §.

Kreditkassa får ej vid avtal om kredit eller annars i sin rörelse förbehålla sig andel i vinst på affär, som kassan själv icke äger avsluta.

Ej heller får kreditkassa, där ej är fråga om utdelning på aktier eller vad i övrigt kan tillkomma kassan som ägare av aktier, på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet, som kassan själv icke äger driva.

42 §.

Vid beviljande av kredit får kreditkassa icke göra förbehåll om att kreditbeloppet eller del av detta skall sättas in hos centralkassa för längre tid än sex månader eller på längre tids uppsägning än sex månader.

42 a §.

Kreditkassa får ej utfärda tryckta eller graverade, till innehavaren eller till viss man eller order ställda förbindelser eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser. Vad nu sagts gäller dock ej räntebärande förlagsbevis, som centralkassa utfärdar och som lyder på minst etthundra kronor.

42 b §.

Motbok eller annat bevis, som centralkassa utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos kassan.

Centralkassa får ej träffa förbehåll om rätt för kassan att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälla särskilda bestämmelser.

42 c §.

Innan kreditkassa inrättar bankkontor, skall kassan inhämta yttrande från nämnden för bankkontorsetablering.

Inrättas bankkontor, skall det omedelbart anmälas hos tillsynsmyndigheten.

Kreditkassa skall bidra till kostnaden för nämndens verksamhet enligt föreskrifter som meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

42 d §.

Omyndig äger utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos centralkassa efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får kassan ej betala ut sådana medel till för-

myndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och företett bevis på detta, äger den omyndige ej vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos kassan.

Medel som förmyndaren eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, tagas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel, som sättas in eller stå inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd icke utnyttjats.

52 §.

Det åligger — — — nämnda handlingar.

Minst en — — — kassans medel;

granska av styrelsen vidtagna åtgärder i fråga om förvaltning och avyttring av egendom, som kassan inköpt eller övertagit jämlikt 33 §;

taga del av de — — — rörande kassan.

I övrigt — — — av revisionsuppdraget.

56 §.

I fråga — — — 57—67 §§ nedan.

Vid tillämpningen — — — 52—54 §§ denna lag,

samt att i 87 och 89 §§ hänvisningarna till 51 § i stället skola avse 54 § denna lag.

58 §.

Har kreditkassa — — — av rätten.

Genom rättens försorg skall ofördröjligen till tillsynsmyndigheten av-sändas dels för registrering meddelande om beslut att kassan skall träda i likvidation, dels ock underrättelse om förordnande av likvidator med an-givande av hans fullständiga namn och postadress.

62 §.

Finnes kreditkassa, som enligt verkställd registrering trätt i likvidation, sedermera sakna till föreningsregistret anmälda behöriga likvidatorer, skall rätten på ansökan av medlem, borgenär eller annan, vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som äger företräda kassan, eller på an-målan av tillsynsmyndigheten förordna likvidatorer.

Genom rättens — — — och postadress.

74 §.

Kreditkassas styrelse — — — som äskas.

Yppas anledning till antagande att centralkassa gjort sådana förluster att kassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital icke svarar mot det belopp som fordras enligt 34 §, skall centralkassans styrelse oför-dröjligen låta upprätta särskild balansräkning enligt 44 och 45 §§ för ut-visande av centralkassans ställning samt, därest balansräkningen bekräf-

tar antagandet i fråga, ofördröjligen avsända meddelande härom till tillsynsmyndigheten.

Centralkassas styrelse — — — tillsynsmyndigheten äskas.

75 §.

Har kreditkassas — — — med straff.

Ändå att — — — finna påkallade.

Underlåter kassa att ställa sig till efter rättelse av myndigheten meddelat förbud eller föreläggande eller handhar kassan eljest sina angelägenheter på sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till kassan, äger myndigheten återkalla godkännandet.

Tillsynsmyndigheten äger — — — denna lag.

87 §.

2 mom. Senast fyra månader efter det på anmälan jämlikt 96 § 2 mom. lagen om ekonomiska föreningar registrering skett av beslut om godkännande av fusionsavtal skall såväl den övertagande som den överlåtande kassans styrelse göra ansökan om tillsynsmyndighetens tillstånd att bringa fusionsavtalet till verkställighet.

Tillsynsmyndighetens tillståndsprövning skall grundas på ett bedömande av huruvida fusionen kan anses vara förenlig med deras intressen, som äro insättare i eller eljest hava fordringar å de av fusionen berörda kassorna. Tillstånd må icke meddelas, med mindre riksorganisationen lämnat medgivande till fusionen eller, då centralkassa övertager annan kreditkassas rörelse, Konungen eller myndighet Konungen förordnar provat övertagandet icke vara till skada för det allmänna.

Tillsynsmyndigheten skall — — — sist angivits.

Beslut, varigenom tillstånd givits, skall inom sex månader sedan beslutet vunnit laga kraft av båda kassornas styrelser anmälas för registrering.

När beslut — — — fusionen genomförd.

Hör till — — — är stadgat.

88 a §.

Har kreditkassa övertagit annan kassas rörelse helt eller delvis och finnes bland sistnämnda kassas tillgångar egendom, som kreditkassa ej må förvärva, må den egendomen, även om sådant fall ej är för handen som i 32 eller 33 § sägs, förvärvas av den övertagande kassan. Egendom som kassan på detta sätt förvärvat skall, i den mån egendomen ej, jämlikt vad i nyssnämnda lagrum stadgas, må av kassan behållas, åter avyttras så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust för kassan.

91 §.

Närmare bestämmelser om föreningsregistret för jordbrukskasserörelsen och om avgifterna för registrering och kungörande samt de föreskrifter, som i övrigt utöver vad denna lag innehåller finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

96 §.

I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som sedan den 1 januari 1941 inestå på räkning hos kreditkassa utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, såfram ej överförmyndaren annorlunda förordnar, vid tillämpning av vad i 42 d § stadgas så anses som om förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldra-

balken gjorts, att de må uttagas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som sedermera insatts eller framdeles insätts på räkningen, och ränta som lagts eller lägges till kapitalet.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 5, 7, 56, 58, 62 och 75 §§ samt 87 § 2 mom. den 1 juli 1969 och i övrigt den 1 januari 1969.

I fråga om krav på eget kapital och om skyldighet att hålla kassareserv får centralkassa tillämpa äldre bestämmelser till utgången av år 1973.

Skyldighet att inhämta yttrande enligt 42 c § första stycket föreligger icke för kreditkassa, som efter lagens ikraftträdande utnyttjar med stöd av äldre bestämmelser meddelat tillstånd att inrätta kontor.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 33 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81)
om skuldebrev

Härigenom förordnas, att 33 § lagen den 27 mars 1936 om skuldebrev skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

33 §.

Har i *motbok rörande tillgodohavande hos bank eller i annat* enkelt skuldebrev intagits förbehåll, som skulle medföra att betalning till innehavaren finge anses gill ändå att han ej vore rätt borgenär eller behörig att å rätte borgenärens vägnar uppbära betalning, må sådant förbehåll ej åberopas, där gäldenären åsidosatt skälig aktsamhet vid prövning huruvida innehavaren var den till vilken skuldebrevet var ställt eller dennes rättsinnehavare eller ägde å rätte borgenärens vägnar uppbära betalningen.

Beträffande *sparkassebok och motbok med sparbank* gälle vad därom är särskilt stadgat.

Har i enkelt skuldebrev intagits förbehåll, som skulle medföra att betalning till innehavaren finge anses gill ändå att han ej vore rätt borgenär eller behörig att å rätte borgenärens vägnar uppbära betalning, må sådant förbehåll ej åberopas, där gäldenären åsidosatt skälig aktsamhet vid prövning huruvida innehavaren var den till vilken skuldebrevet var ställt eller dennes rättsinnehavare eller ägde å rätte borgenärens vägnar uppbära betalningen.

Beträffande *motbok med bank* gälle vad därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Motioner

De motioner som väckts i anledning av propositionen är

dels de likalydande motionerna I: 1021 av herrar *Ottosson* och *Gösta Jacobsson* samt II: 1291 av herrar *Magnusson* i Borås och *Lothigius*, vari hemställes

A. att riksdagen vid behandlingen av propositionen skall besluta

att från bankbolags, sparbanks och jordbrukskassas eget kapital skall vid beräkning av kapitaltäckning *ej* avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet,

att undantag vid beräkning av kapitaltäckning *ej* skall göras för tillgång i företag där staten är delägare,

B. att utskottet skall utarbeta förslag till erforderliga författningsändringar;

dels de likalydande motionerna I: 1000 av fru *Hultell m. fl.* och II: 1263 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, vari hemställes att riksdagen vid behandlingen av propositionen skall uttala »att nämnden för bankkontors-etablering utökas med en ledamot som utses efter förslag från den fackliga organisation, som företräder de anställda i kreditinstituten».

Motionerna I: 1021 och II: 1291 avser kreditinstitutens innehav av aktier i s. k. sidobolag (propositionen s. 105, 129 ff., 148 ff.). Motionärerna avvisar det i propositionen framlagda förslaget att för det bokförda värdet av sådana aktier skall, för så vitt fråga *ej* är om företag i vilket staten är delägare, alltjämt krävas 100 procents kapitaltäckning. Förlustrisken på sidobolagsaktier är, anför de, säkert oftast betydligt mindre än förlustrisken på t. ex. aktier som bankerna kan bli tvungna att överta för att skydda ett nödlidande engagemang. Vidare anses det inte rimligen kunna göras gällande att ett innehav av en aktiepost i ett kreditgivande sidobolag blir mindre riskabelt om även staten är aktieägare i bolaget.

I motionerna I: 1000 och II: 1263 anföres att Svenska bankmannaförbundet — den fackliga organisation som företräder de anställda inom affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor — redan i början av 1960-talet tog initiativ till sammankomster med representanter för bankinspektionen, Svenska bankföreningen och Svenska sparbanksföreningen för att försöka få till stånd en samordning av serviceåtaganden och kontors-etablering mellan de skilda bankinstituten. Intresset från de anställdas sida för dessa frågor och den erfarenhet på området som finns inom den fackliga organisationen motiverar enligt motionärernas uppfattning att den blir

representerad i den avsedda nya nämnden för kontorsetablering (propositionen s. 216, 219 f., 222 f.). Motionärerna erinrar om att förslag härom framförts i Bankmannaförbundets och Tjänstemännens centralorganisations remissyttranden över kreditinstitututredningens betänkande (något som dock ej redovisats i propositionen).

Skrivelse från Svenska bankföreningen

Svenska bankföreningen har tillställt utskottet en skrivelse, vari anföres att banklagens regler på några punkter, som främst berör bankernas internationella verksamhet, enligt vad som föreslås i propositionen kommer att utan saklig motivering skärpas. Föreningen hemställer »att utskottet undanröjer dessa inadvartenser». Skrivelsen fogas som *bilaga 3* till detta utlåtande.

Utskottet

Det förslag till ändringar i banklagstiftningen som framläggs i propositionen bygger i huvudsak på kreditinstitututredningens betänkande »Samordnad banklagstiftning». Titeln på detta betänkande utsäger vad som främst är kännetecknande för förslaget, nämligen att rörelsereglerna för de olika typerna av kreditinstitut i väsentliga hänseenden skall bli enhetligt utformade.

Departementschefens ställningstagande till förmån för den nu angivna grundsatsen baseras på ett principresonemang rörande valet mellan å ena sidan en fortsatt genom lagstiftning styrd funktionsfördelning mellan affärsbankerna, sparbankerna och jordbrukets kreditkassor, å andra sidan en friare konkurrens mellan de olika slagen av kreditinstitut under likartade betingelser. En viktig plats ägnas i detta resonemang åt kostnadssynpunkterna. Särskilt bankinspektionen har vid betänkandets remissbehandling ställt sig kritisk till uppfattningen att de föreslagna nya rörelsereglerna skulle vara ägnade att sänka kostnaderna för kredit- och betalningsförmedlingen. Departementschefen emotser dock att den redan förekommande tendensen till fusioner inom sparbanks- och jordbrukskasserörelserna skall förstärkas med rationaliseringsvinster som följd och att den ökade rörelsefriheten också skall kunna leda till »en effektiv konkurrens — — — som i högre grad än f. n. använder priset som konkurrensmedel». Utskottet kan för sin del ansluta sig till de grundläggande värderingar som departementschefen, i anslutning till flertalet bland remissinstanserna, ger uttryck åt i frågan om gränsdragning mellan bankinstituten. I sammanhanget må påpekas att vissa särregler alltjämt kommer att gälla beträffande jordbrukets kreditkassor. Att de nya bestämmelserna inte kommer att resultera i dras-

tiska förändringar av de olika institutgruppernas rörelseinriktning utan snarare i marginella förskjutningar är en av utredningen och departementschefen deklarerad uppfattning som utskottet delar.

Vad gäller enskildheterna i förslaget kan noteras att departementschefen på några punkter valt en annan lösning än den som utredningen förordat. Särskilt är detta fallet i fråga om kapitaltäckningsbestämmelserna, vilka nu ändras på ett genomgripande sätt. Härvidlag har redan inom utredningen yppats olika meningar. Departementschefens förslag kan sägas innebära en kompromiss mellan utredningsmajoritetens linje och den mera restriktiva linje som företrätts av bankinspektionens representant i utredningen och än mer av inspektionen själv i dess remissyttrande. För affärsbankernas del innebär även departementschefens förslag en betydande liberalisering av kapitaltäckningskraven.

Vissa av de föreslagna lagändringarna kan, såsom framhålles i propositionen, beräknas få en positiv effekt på näringslivets kredit- och kapitalförsörjning. Bankinstituten får rätt att för begränsad tid förvärva aktier och förlagsbevis i samband med emission på den allmänna marknaden. De får också vidgad rätt att lämna kredit utan säkerhet, blancokredit, något som särskilt kan få betydelse för de mindre och medelstora företagen. Till blancokrediter hänförs givetvis liksom för närvarande såväl krediter helt utan säkerhet som krediter vilkas säkerhet inte kan betecknas som betryggande. Till skillnad från vad som hittills gällt får bankinstituten vidare rätt att mottaga börsnoterade förvaltningsbolags aktier och förlagsbevis såsom pant för kredit. Till en reform i denna riktning har utskottet redan tidigare (utl. 1966: 48) förklarat sig ha en i princip positiv inställning.

En punkt i förslaget som kan föranleda viss tvekan är avskaffandet av bestämmelsen att tillstånd erfordras för att ett bankinstitut skall få inrätta avdelningskontor i en kommun där det inte tidigare är representerat. Tillämpningen och verkningarna av etableringskontrollen har — såsom närmare framgår av utskottets nästföljande utlåtande, nr 61 — belysts av koncentrationsutredningen i dess betänkande »Kreditmarknadens struktur och funktionssätt» (SOU 1968: 3). Detta material berörs dock icke i den nu föreliggande propositionen. Med hänsyn inte minst till att den nuvarande etableringskontrollen är föga effektiv kan utskottet ansluta sig till departementschefens förslag om ökad handlingsfrihet för bankinstituten även med avseende på kontorsetableringen.

Utskottet tar i det följande upp de punkter i propositionen beträffande vilka ändrings- och tilläggsförslag framförts.

I motionerna I: 1021 och II: 1291 påyrkas gynnsammare kapitaltäckningsregler i fråga om bankernas engagemang i andra kreditinstitut. Yrskandet gäller sålunda aktier i s. k. sidobolag. Kreditinstitututredningen föreslog att aktier i sådana bolag skulle kräva 8 procents kapitaltäckning, och detta förslag har motionärerna nu upptagit som sitt. Departements-

chefen har däremot, i anslutning till synpunkter som framförts av en reservant inom utredningen och av bankinspektionen, skärpt kravet till fullständig kapitaltäckning utom såvitt gäller de kreditinstitut där staten ingår som delägare. Mot sistnämnda undantagsbestämmelse riktar motionärerna speciell kritik.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att ett genomförande av utredningens förslag skulle innebära en alltför vittgående liberalisering av bestämmelserna om kapitaltäckning för sidobolagsengagemang. Den av departementschefen påtalade risken för koncernbildningar på basis av ett begränsat aktiekapital synes härvidlag beaktansvärd. Förslaget att undantag skall göras i fråga om tillgångar i sådana kreditinstitut där staten är delägare är avsett att likväl möjliggöra en viss lättnad i nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser. Något skäl att i anledning av motionerna förorda en skärpning av propositionens förslag i detta hänseende finner utskottet inte föreligga.

Svenska bankföreningen har i en skrivelse till utskottet gjort gällande att de i propositionen föreslagna lagreglerna i vissa hänseenden skulle ogynnsamt påverka bankernas möjligheter att bedriva internationell verksamhet. Utskottet har tagit upp bankföreningens synpunkter till noggrann prövning och därvid inte funnit anledning att ta något initiativ till ändring i propositionens lagförslag. Den tolkning av nuvarande 56 § banklagen enligt vilken kredit utan säkerhet skulle kunna lämnas till utländsk stat finner utskottet icke välgrundad. I praktiken torde sådana internationella krediter som bankföreningen åsyftar regelmässigt upptagas av vederbörande centralbank. Reglerna om blancokredit till utländskt bankföretag blir då tillämpliga. Bundna blancokrediter till utländska stater och centralbanker torde hittills inte ha förekommit. Att i detta sammanhang göra avkall på den allmänna regeln att långfristiga krediter — även sådana som lämnats mot betryggande säkerhet — skall fortlöpande amorteras är enligt utskottets mening inte motiverat. Kravet på förbehåll om uppsägningsrätt finner utskottet befogat; farhågorna för att detta krav skall förhindra svenska bankers deltagande i internationell kreditgivning synes överdrivna.

I motionerna I: 1000 och II: 1263 hemställas om ett uttalande från riksdagens sida att den i propositionen föreslagna nämnden för bankkontors-etablering skall utökas med en ledamot utsedd efter förslag av den fackliga organisation som företräder de anställda i kreditinstituten, dvs. Svenska bankmannaförbundet. Att besluta om nämndens sammansättning bör, såsom förutsätts i propositionen, tillkomma Kungl. Maj:t. Kreditinstitututredningen föreslog att i nämnden skall ingå representanter för bankinspektionen och de olika institutgrupperna. Enligt departementschefens uttalande kan »nämnden dock kanske behöva kompletteras med ytterligare personer». Bl. a., anför departementschefen, synes det vara lämpligt att låta nämndens arbete ledas av en utanför bankväsendet stående person. Utskot-

tet anser det värdefullt om, såsom motionärerna föreslagit, även de anställdas synpunkter finge komma till uttryck inom nämnden. Utskottet föreslår att riksdagen ger detta till känna för Kungl. Maj:t såsom sin mening.

I de delar som föreliggande lagförslag och motiveringen därför icke särskilt berörts ovan finner utskottet icke något uttalande från dess sida påkallat.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen med avslag på motionerna I: 1021 och II: 1291 bifaller propositionen nr 143, såvitt den avser ändrad lydelse av

- a) 57 § lagen om bankrörelse,
- b) 26 § lagen om sparbanker,
- c) 34 § lagen om jordbrukskasserörelsen;

B. att riksdagen bifaller propositionen nr 143, såvitt den avser ändrad lydelse av

- a) 63 § lagen om bankrörelse,
- b) 32 § lagen om sparbanker,
- c) 40 § lagen om jordbrukskasserörelsen;

C. att riksdagen bifaller propositionen nr 143 i övrigt;

D. att riksdagen med bifall till motionerna I: 1000 och II: 1263 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anfört om sammansättningen av nämnden för bankkontorsetablering.

Stockholm den 21 november 1968

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Lundin (s), Enarsson (h), Mattsson (cp)*, Brundin (h)* och Österdahl (fp)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (h), Hagnell (s), Berglund (fp), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp)*, Rask (s) och Börjesson i Falköping (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

1. *beträffande utskottets hemställan under A.* (kapitaltäckningsbestämmelser)

av herrar *Enarsson* (h), *Brundin* (h) och *Regnéll* (h), vilka ansett

dels att det stycke på s. 40 i utskottets yttrande som börjar med orden »Utskottet delar departementschefens» och slutar med orden »utskottet inte föreligga» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»Utskottet kan inte finna att i propositionen anförts bärande motiv för att sätta ifrågavarande sidobolagsaktier i den särställning som föreslås. Avgörande i sammanhanget bör, som kreditinstitututredningen uttalat, vara dels den gällande lagstiftningen för de avsedda kreditinstituten, vilken är präglad av soliditetshänsyn, dels det allmännas reglering av nybildning och förvärv av sådana institut. Mot denna bakgrund framstår den kapitaltäckningskvot som skall gälla i högsta riskgraden i det nya kapitaltäckningssystemet som tillräcklig i fråga om bankernas engagemang i kreditgivande sidobolag. Väljes denna ståndpunkt undgås den föreslagna särregeln beträffande kapitaltillskott till företag där staten är delägare. Den kategori-klyvning som denna särregel skulle ge upphov till ter sig från principiell utgångspunkt svår att motivera.»;

dels att utskottet under A. bort hemställa

»A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1021 och II: 1291 för sin del antager de genom propositionen nr 143 framlagda lagförslagen, såvitt de avser ändrad lydelse av

a) 57 § lagen om bankrörelse,

b) 26 § lagen om sparbanker,

c) 34 § lagen om jordbrukskasserörelsen,

med ändring i enlighet med vad som i *bilaga 1* till detta utlåtande betecknas som *utskottets förslag*»;

2. *beträffande utskottets hemställan under B.* (bestämmelser om blanco-krediter)

av herrar *Enarsson* (h), *Brundin* (h) och *Regnéll* (h), vilka ansett

dels att det stycke på s. 40 i utskottets yttrande som börjar med orden »Svenska bankföreningen har» och slutar med orden »kreditgivning synes överdrivna» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»Svenska bankföreningen har i en skrivelse till utskottet anfört att de i propositionen föreslagna lagreglerna i vissa hänseenden kan komma att ogynnsamt påverka bankernas möjligheter att bedriva internationell verksamhet. Anmärkningarna är enligt utskottets uppfattning delvis välgrun-

dade. Att inkludera utländska stater i den kategori till vilken kredit skall kunna lämnas utan säkerhet förefaller icke nödvändigt. I praktiken torde nämligen sådana krediter som bankföreningen åsyftar regelmässigt upptagas av vederbörande centralbank, vilket gör att reglerna om blancokredit till utländskt bankföretag blir tillämpliga. När det gäller kreditgivning av nu nämnt slag synes det emellertid angeläget att de svenska bankerna kan delta utan att hindras av regler som försätter dem i ett sämre läge än utländska banker. I detta fall bör därför bunden blancokredit kunna få lämnas utan vare sig amorteringskrav eller uppsägningsförbehåll. Utskottet föreslår att propositionens lagförslag ändras i enlighet härmed. Ändringen bör givetvis avse icke blott lagen om bankrörelse utan även lagarna om sparbanker och om jordbrukskasserörelsen.» ;

dels att utskottet under B. bort hemställa

»B. att riksdagen för sin del antager de genom propositionen nr 143 framlagda lagförslagen, såvitt de avser ändrad lydelse av

- a) 63 § lagen om bankrörelse,
- b) 32 § lagen om sparbanker,
- c) 40 § lagen om jordbrukskasserörelsen,

med ändring i enlighet med vad som i *bilaga 2* till detta utlåtande betecknas som *utskottets förslag*;».

(avser reservation 1)

Ändring av kapitaltäckningsbestämmelser

57 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse

(Kungl. Maj:ts förslag)

57 §.

Bankaktiebolag skall ——— (= ovan s. 5 f.) ——— under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, ——— (= ovan s. 6) ——— bolagets aktiekapital.

Från bankbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har bankbolag ——— (= ovan s. 6 f.) ——— föranleda annat.

(Utskottets förslag)

57 §.

Bankaktiebolag skall ——— (= ovan s. 5 f.) ——— under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte stycket skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, ——— (= ovan s. 6) ——— bolagets aktiekapital.

Har bankbolag ——— (= ovan s. 6 f.) ——— föranleda annat.

26 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

(Kungl. Maj:ts förslag)

26 §.

Sparbank skall ——— (= ovan s. 14 f.) ——— under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från sparbankens egna fonder.

För placeringar, ——— (= ovan s. 15) ——— av reservfonden.

Från sparbankens egna fonder skall avräknas det bokförda värdet

(Utskottets förslag)

26 §.

Sparbank skall ——— (= ovan s. 14 f.) ——— under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte stycket skola avräknas från sparbankens egna fonder.

För placeringar, ——— (= ovan s. 15) ——— av reservfonden.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

av vad sparbanken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har sparbank ——— (= ovan s. 15) ——— tillsynsmyndigheten fastställer.

Har sparbank ——— (= ovan s. 15) ——— tillsynsmyndigheten fastställer.

34 § lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

34 §.

34 §.

Centralkassa jämte ——— (= ovan s. 28 f.) ——— under C 1,

Centralkassa jämte ——— (= ovan s. 28 f.) ——— under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt femte stycket skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, ——— (= ovan s. 29 f.) ——— detta kapital.

För placeringar, ——— (= ovan s. 29 f.) ——— detta kapital.

Från centralkassans och de avslutna jordbrukskassornas eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad de såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har centralkassa ——— (= ovan s. 30) ——— föranleda annat.

Har centralkassa ——— (= ovan s. 30) ——— föranleda annat.

(avser reservation 2)

Ändring av bestämmelser om blancokrediter

63 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

63 §.

63 §.

Ställes lån ——— (= ovan s. 8 f.) ——— sådant lån.

Ställes lån ——— (= ovan s. 8 f.) ——— sådant lån.

Tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket äga icke tillämpning på lån till utländskt bankföretag.

32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

32 §.

32 §.

Ställes lån ——— (= ovan s. 17 f.) ——— sådant lån.

Ställes lån ——— (= ovan s. 17 f.) ——— sådant lån.

Tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket äga icke tillämpning på lån till utländskt bankföretag.

40 § lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

40 §.

40 §.

Ställes lån ——— (= ovan s. 31 f.) ——— sådant lån.

Ställes lån ——— (= ovan s. 31 f.) ——— sådant lån.

Tredje stycket tredje punkten och femte stycket äga icke tillämpning på lån till utländskt bankföretag.

Bilaga 3

Till Riksdagens Bankoutskott

Det förslag om ändringar i banklagen som framlagts genom propositionen 1968: 143 innebär i allt väsentligt liberaliseringar som ger bankerna ökad rörelsefrihet. På några punkter, som främst berör bankernas internationella verksamhet, har emellertid reglerna tvärtom kommit att skärpas trots att detta ej synes vara sakligt motiverat. Svenska Bankföreningen får härigenom hemställa att utskottet undanröjer dessa inadvartenser, vilka närmare anges i det följande.

Enligt 56 § i den nuvarande banklagen torde kredit kunna lämnas till utländsk stat utan särskild säkerhet. Den i 59 § i propositionsförslaget intagna uppräknigen av rättssubjekt, som får beviljas kredit utan säkerhet, omfattar däremot icke utländsk stat. Några bärande skäl för denna utslutning torde knappast kunna anföras, och den förefaller dessutom föga konsekvent eftersom utländskt bankföretag medtagits i uppräknigen.

I 63 § i förslaget har i tredje stycket tredje punkten upptagits en föreskrift av innebörd bl. a. att avtal om s. k. bunden blancokredit måste upptaga bestämmelse om amortering. Vidare har i samma paragrafs fjärde stycke stadgats skyldighet för bankerna att vid beviljande av bunden blancokredit förbehålla sig rätt att säga upp lånet i förtid, om trygghet ej längre föreligger för förbindelsens fullgörande. Undantag från tillämpningen av dessa båda bestämmelser har dock i paragrafens femte stycke gjorts beträffande lån, för vars gäldande svenska staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar.

Enligt bankföreningens mening bör undantagsbestämmelsen utsträckas till att avse även lån som lämnats till eller garanterats av främmande stat eller svenskt eller utländskt bankföretag. Sådana lån är regelmässigt ej förenade med större risk än att det måste anses obehövt både med en obligatorisk föreskrift om amortering och med ett krav på förbehåll om uppsägningsrätt. Vid internationell kreditgivning skulle det också bli svårt att genomdriva dylika lånevillkor. Det har blivit allt vanligare att fleråriga krediter till stater eller centralbanker lämnas av internationella bankkonsortier, som det ibland är angeläget att även svenska banker kan delta i. Villkoren för sådana krediter bestäms i praktiken genom förhandlingar mellan låntagaren och den bank som är ledare för konsortiet. Därvid händer det ofta att något amorteringskrav ej uppställs och än mindre något uppsägningsförbehåll.

Det må tilläggas att bägge de nu berörda bestämmelserna i förslaget innefattar avvikelse från den nuvarande ordningen, som gällt under lång tid utan att vederligen några olägenheter försports.

Slutligen vill bankföreningen påpeka att utformningen av kapitaltäckningsreglerna i 57 § i förslaget medför, att fordringar, för vilka utländsk stat svarar som gäldenär eller garant, med visst undantag blir att hänföra till riskklass D. Enligt bankföreningens mening bör de kunna upptagas i riskklass A eller åtminstone i riskklass B, som enligt förslaget redan om-

fattar bl. a. statliga eller statsgaranterade utländska obligationer samt fordringar på utländska bank- och försäkringsföretag.

Stockholm den 8 november 1968

För SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Dess styrelse:

Rune Höglund

Sven Strömberg